

בת חן

קבוצת חשיבה לנשים חרדיות עובדות

בס"ד, גליון מספר 12, תמוז תשע"ב

חן המקום

רינה פלדהיים

יש אמונה פשוטה כקרבת העומר, מאכל בהמה, בבחינת "בהמות הייתי עמר".

אמונה שיש בה קבלה, כפיפות קומה.

שהיא בלתי משתנה, ואין בה קושיות ולא תרוצים.

יש אמונה מתוך בירור, כקרבת שתי הלחם, מאכל אדם.

"מנחה חדשה" - שיש בה כח ההתחדשות הבא עלי ידי הדעת שבאדם.

אמונה שיש בה קושיות ויש בה תירוצים. שיש בה קושיות שאין להן תירוץ.

שהיא מבקשת את ההבנה וההשגה, ומוצאת את גבולות ההבנה וההשגה.

עשויים היינו לראות בהן שתי דרכים נבדלות, ומשעה שביקש אדם הבנה כלשהי לפי מדרגתו, הבנה מכח העיון, הלימוד והמחשבה בענייני אמונה, שוב לא יוכל לנקוט באותה אמונה פשוטה ובלתי משכלת.

והחידוש, לפי "שפת אמת" (שבועות תרל"ז), שזו וגם זו מנחה, כי תכלית האמונה מכח הדעת - לקנות מחדש את האמונה מכח ההכנעה.

"ואחר כל ההשגות צריכין גם כן להכניע עצמו ולהאמין בהשי"ת.

ועל זה נאמר 'ערומים בדעת ומשימין עצמן כבהמה'.

פי' שצריך להיות כל רצון האדם בבירור המדות ולהשיג הדעת כדי שעל ידי זה ידע איך להכניע עצמו לפניו ית'.

ושתי אלו ההכנעות הוא כל עבודת האדם".

שלום לכן, קוראות בת חן.

לאחר הפסקה בלתי נמנעת אנו חוזרות בשמחה, ובתפילה מחודשת לסייעתא דשמיא.

גם אתן מוזמנות לחזור ולהגיב, לשאול, לחשוב ולהביע.

יש כתובת

רבי ישראל סלנטר אמר, כי לא היה מאמין בעצמו, והיה משהו ודאי להתייחד אבדו על יד קופה של מעות לא מניימ.

כשעצמי, לא הייתי משהו. אין שום צד שגהיה לי משיכה לעצמי בכסף לא לי.

ואכן, זה מבלבל אותי. ר' ישראל בן היה משהו.

יותר מכך, יש עוד כמה דברים שהייתי מוכנה להצהיר עליהם:

האם יכול להיות שאקבל משכורת שאינה מגיעה לי? משהו משהו? לא.

האם יתכן שמישהו בעבודה ישלח ממני? לא משהו.

ממה בכל זאת זה נובע, חוסר הפחד הזה?

מהאמן בעצמי. להאמין קצת יותר מדי.

זה שורש הפחד של ר' ישראל סלנטר, הוא אמר

זאת מפורסם: כי לא היה מאמין בעצמו.

אז אולי היגע הזמן שיחד עם מקצועיות מתפתחת,

נינוחות שקונה לה מקום, וקצת אסרטיביות לפי

הצורך, נלמד גם -

קצת פחות להאמין בעצמנו?

הרה"צ רבי שלמה ולבה זצלה"ה
מתוך דעת שלמה, עמ' שס"ט

הביאה: אסתר גרוס

ממתן תורה לעסק החיים: "לבעבור נסות אתכם בא האלוקים" - לגדל ולרומם

מהיכן נובע הצורך "לטפס גבוה"?

ממשחקי ילדים אפשר לעמוד על דברים גדולים: כל ילד אוהב לטפס על עצים ועל גגות. מבוגר יותר אוהב לטפס על הרים. צעירים רבים חולמים להיות טייסים, כי נדמה להם שזוהי חוויה גדולה ביותר לטוס במרומים. - זוהי באמת כל כוונת ההשגחה העליונה, לרומם את האדם, וכך כתב החובת הלבבות בפ"ט משער עבודת האלקים:

"אמר השכל: אבל סוד דברך, שהבורא בראך מלא דבר בכלל מה שברא מן הגרמים הרחניים, ורצה לנשאך ולהרים מעלתך עד מעלת סגולתו ובחיריו ובריו מן הקרובים אל אור כבודו לטוב לך ולחסד עמך".

וכאשר זהו עיקר רצונו יתברך בבריאת האדם, נתונה תכונה זו באדם מקטנותו, לחפש את הנקודה הרמה ביותר להיות שם ולטפס אליה.

עקר האמונה - חיים של רוממות

המחלוקת שלנו עם הבלתי מאמינים איננה באמיתת הדברים עצמם. המחלוקת היא, אם לחיות חיים של רוממות או חיים של קטנות. הם נרתעים מחיים של רוממות ומבכרים חיים של קטנות: תאוות קטנות, יצרים קטנים.

עיקר הרשעות היא להתנגד לרוממות. לו יצויר שהיה אפשר לעשות מתורה הקדושה ואמונה - קטנות, כי אז כולם היו מאמינים. כי כל רוממות אמיתית בעולם תלויה רק באמונה בא-ל רם ונישא שהיא מרוממת את כל החיים ומקדשת גוף ויצר. ובלי אמונה - בהכרח שהאדם נשאר בקטנותו. כי אמונה איננה "השקפה" בעלמא, אלא מציאות באדם - מציאות של רוממות, על דרך שאמרו חז"ל "עבד מלך - מלך", כך מאמין בא-ל רם ונישא נהיה בעצמו גם כן רם ונישא.

אמונה למעשה

ישנה אמונה של ידיעה והשקפה, וישנה אמונה של השבה אל הלב.

ודעת לנבון נקל כי האמונה החיה היא היא המרוממת את חיי האדם, עוד הרבה יותר מאשר האמונה ההשקפתית והנאמרת ב"אני מאמין"!

אילו היה די באמונה של ידיעה והשקפה - לא היה צורך במעמד הר סיני עצום ונורא כזה. אך הקב"ה רצה לרומם ולגדל את הכלל ישראל עד קצה יכולת אדם להתרומם, ולהעמידו ממש "פנים אל פנים" מול השכינה, שיראו וירגישו כולם את כח חיותו יתברך.

תכלית מעמד הר סיני

"ויאמר משה אל העם אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים כו" -

רש"י: "לגדל אתכם בעולם..."; "נסות" - לשון הרמה וגדולה...

הרי כל תכליתו של מעמד הר סיני - לגדל ולרומם את הכלל ישראל! והיה אפשר לתת להם עשרת הדברות באופן צנוע יותר, בלי ירידת השכינה על הר סיני, בלי הקולות הברקים והלפידים, מבלי שיהיה ההר בוער באש עד לב השמים. וכל המעמד הגדול והנורא הזה - לגדל ולרומם את כלל ישראל.

הטבע שלנו: "להגביה כנשר" - להמריא!

מה מאד מצוי, שכאשר שומעים על מדרגות ועל גדלות - נאנחים לומר, לא אלי נאמרו הדברים, כי מי אני בשפלותי שאתמודד להגיע למדרגה!

ולא כן הוא, כי זהו הכלל ישראל וזהו מעמד הר סיני - "לבעבור נסות אתכם בא האלקים - לגדל אתכם בעולם", ונהיה זה טבע לכלל ישראל. כנפיים לו, מעוף לו, כנף רננים הוא! ועוד לפני מתן תורה נאמר לו בלשון זה: "ואשא אתכם על כנפי נשרים" דוקא, כי אין צפור המגביה עוף כהנשר, כבר ההקדמה לקבלת התורה שהקב"ה הרים אותנו.

נדע, איפוא, כי יש לנו כנפיים לעוף, ולהשתמש בכנפיים שלנו, להמריא למרום של אמונה חיה!

אמונה חיה זו חודרת אל תוך הגוף: משתנים מנהגים, משתנות אכילה ושתיה ושינה, משתנה הדיבור וההנהגה עם בני אדם, הכל למעליותא.

רוממות ומעשה

הגר"ח בנפש החיים כתב כי כל קבלת מלכות שמים היא הרצון להעמיד את עסק התורה וקיום המצוות על מדרגה יותר גבוהה מאשר עד כה, דלא כפי תפיסתנו הרגילה לחזק האמונה או לחדש ולחזק לימוד וקיום. אלא דוקא להעמיד העבודה על דרגה יותר גבוהה, ולו אפילו רק נקודה אחרת יותר גבוהה.

איך את מעדיפה את היציאה לתשע שעות מן הקן שלך?

לצאת הרבה לפני שהגוזלים פקחו עיניים - לחזור הרבה לפני שהם עוצמים עיניים?

לצאת אחרי שהאפרוחים פוזרו לקיניהם הזמניים - לחזור הרבה אחרי שחזרו לקינם הקבוע?

ואולי יש לך נוסחה אחרת?

כאן עובדים

מעולם לא ראתה את עצמה מתאימה לעסוק בקירוב. לא כל שכן בהסברה.

לא שחסרו לה הזדמנויות אילו רצתה בזה.

הן מגלות התעניינות, עמיתותיה לעבודה (לא "חברות לעבודה". ממתי הן חברות שלה?). התעניינות פשוטה, כנה, שאין בה התרסה או התקפה. ככה בהפסקה, במקום לדבר על מתי כדאי לאחסן את בגדי החורף או איזה מזון מוצק לתת לפעוט, או כמה עולה הקיטנה. באותה נימה פייסנית, שמבקשת למצוא את המעט המשותף בתוך ההרבה הלא משותף.

וכשבאה שאלה כזאת, שמבקשת להבין משהו מיסודות חייה, היא אומרת לעצמה: זה טוב שיש לי תשובות מעמיקות בשביל עצמי, אבל פשוט חסרים לי הכישורים הנדרשים כדי להסביר לבחורה חילונית על רגל אחת, בין מאזן לדו"ח, מה זה בשבילי סוכות, או מה ההבדל בין פאה לשיער או למה צריך אוטובוס מהדרין.

היא רק מעבירה נושא, או שוקעת בלהט בעבודתה.

פעם שמעה בשם הרמב"ם, על המשנה "דע מה שתשיב לאפיקורס", שצריך ללמוד מה להשיב לאפיקורסים עובדי כוכבים, אבל לאפיקורס ישראל אין צריך לדבר עמו כלל.

רק שכפי הנראה כאן לא מדובר באפיקורס, בכל אופן לא זה שאליו התכוון הרמב"ם.

ועוד היא נזכרת (אולי בשם המדרש שמואל ואולי מישהו אחר) שכתוב "דע מה שתשיב" - לא שתלך להקשות אצלו על אמונתו הכוזבת, אלא תשיב רק אם נשאלת.

אוקיי, אז היא נשאלה.

מעירה לעצמה שזה סוג של הזדמנות שהוחמצה.

עונה לעצמה שגם לו היתה בפיה תשובה מצוינת, זה לא היה משנה כלום.

ומשיבה לעצמה שלעולם אין לדעת.

אבל היום, כשהשאלה היתה כה פשוטה, והתשובה היתה במהות חייה, בהלמות ליבה -

המילים קלחו מפיה קצרות ושוקקות חיים.

אומרת לעצמה שאולי ההזדמנות הזאת לא הוחמצה.

עונה לעצמה שגם אם התקבלו הדברים, זה לא משנה הרבה.

ומעירה לעצמה שלעולם אין לדעת.

השתקפות

הבבואה פוגשת כל אחת מאיתנו בדרכה.

נשמח אם תחלקי אתנו את מחשבותיך על מנת שנוכל לשקף אותן בעלון הבא אי"ה.

דין ודברים

הרה"ג ר' אברהם
בוטרמן שליט"א

בית דין
"נתיבות חיים"
ירושלים

חנה ממודיעין עילית שואלת:

האם הסכמי עבודה תקפים לפי דין תורה?
האם יש השלכות הלכתיות לדיני עבודה?

תשובה:

נציין כאן כמה כללים בנוגע להסכמי עבודה, ומספר השלכות הלכתיות של דיני עבודה.

מטרת התשובה לידיעה כללית, אך בכל שאלה למעשה יש לשאול שאלת רב או ללכת לבית דין, שכן מרכיבי השאלה משתנים לפי המקרה.

א. זכויות עובדים מכח החוק וצווי הרחבה

- בחקיקה הישראלית קיימים מספר חוקים הקובעים זכויות מינימום של עובדים. כגון גובה שכר מינימום, זכאות עובד לפצווי פיטורין ע"פ הכללים הקבועים בחוק [מאיזו תקופה מתחילים לקבל פצוויים, גובה הפצוויים, באילו נסיבות זכאים להתפטר ולקבל פצוויים כגון מעבר דירה, לידה ועוד], חובת תשלום בגין חופשה שנתית, זכאות להפרשות לקרן פנסיה ועוד. כמו כן מכח צווי הרחבה שקבע שר העבודה התקבלה במשק החובה לתת דמי הבראה כל שנה בהתאם לגובה המשכורת, דמי נסיעה ועוד.
- ע"פ ההלכה החובה לתת לפועל הטבות היא מצומצמת מאד, דהיינו מה שמצאנו בתורה הוא רק שפועל שעובד בקרקע בשעת הקטיף יכול לאכול מהפירות תוך כדי העבודה. מאידך בהסכמי השכר שבין המעביד לעובד נקבע בהלכה כי הנורמות המקובלות בשוק העבודה עומדות בבסיס ההסכם בין הצדדים ואין צריך להתנות עליהם, בכל הסכם במפורש.
- מבחינה הלכתית יכול שהסכם העבודה יכלול בתוכו גם נורמות שנקבעו בחוק או בצו הרחבה, על אף שלא צויין במפורש בהסכם, אך לא מכוח עצם קיומו של חוק או צו הרחבה אלא מכוח הנוהג הרווח בשוק העבודה הנקרא "מנהג מדינה". זכויות אלו נהיו לסטנדרט, בהדרגה נוצר הנוהג הרווח כיום שכל מעסיק מתחייב להטבות אלו. לכן אף שלא דברו על זה מפורש הרי שבד"כ המעביד חייב בכל הזכויות הסוציאליות הנ"ל.
- מנהג המדינה מחייב גם אם לא יודעים את הפרטים הקטנים. זאת אומרת, שניתן להניח שאנשים עושים הסכמים על דעת לקבל באופן כללי את המנהג המקובל באותו מקום וזאת גם כשלא יודעים את פרטיו. ההנחה היא שבמידה והיו חושבים שאולי לא ירצו פרט זה או אחר היו מבררים מהו המנהג בדיוק כדי שיוכלו להתנות עליו, וכיון שלא בררו ולא פרטו מה הם לא מוכנים לקבל, הרי שאנו יוצאים מנקודת הנחה שכל צד קיבל את המנהג כפי שהוא, שהרי הוא יודע שהצד השני סומך על המנהג. לכן טענת מעביד שלא ידע כי סכום הפצוויים גבוה כ"כ או שלא ידע שלא ניתן לפטר אשה בהריון וכדו' לא תתקבל בד"כ. וכיום בד"כ כשבאים דיני תורה לבתי הדין הרי הם מתייעצים עם עו"ד האם כללי החוק חלים במקרה הנדון לפנייהם.
- מאותו הטעם נראה כי במידה וכללי החוק והמנהג השתנו במקצת הרי שהצדדים מחוייבים מכאן ואילך לכללים החדשים שכן ההסכמה היא לכללות המנהג ולא לפרטי הפרטים. אבל אם נוספו דברים חדשים לגמרי נראה שמאחר ולא הסכימו עליהם הם אינם מחייבים את הצדדים.

ב. התניה על תנאי העבודה בניגוד לחוק

- אולם מאחר וחיוב זה נוהג רק מכח המנהג הרי שאם המעביד התנה מתחילה שהשכר יהיה נמוך משכר המינימום או שלא יתן פצויים וכדו', במקרים אלו אף שעל פי חוק חייב המעביד בכל התשלומים ולא ניתן להתנות על כך, מכל מקום על פי ההלכה פטור המעביד, מאחר ובדברים שבממון ההסכמה בין הצדדים היא הקובעת, ולכן במקרים אלו בדרך כלל בתי הדין יפטרו את המעביד מהתשלום. כמו כן מוסד או חברה שידוע שכללי העסקה שלהם אינם כ"מנהג המדינה" אזי חיובם הוא לפי המנהג המקומי שלם ולא כפי "מנהג המדינה".
- כל זה על דרך הכלל; אולם במידה והשכר משולם מכספי המדינה והמוסד המעביד הישיר התנה תנאים עם העובדים יש מקום לומר שאין למעביד הזכות להתנות תנאים כנגד דעת המממן והחובה לתת לעובדים את כל הזכויות, ובית הדין ישקול את הדברים.
- נוסף עוד כי כל זה מעיקר הדין הוא, אבל נראה כי לא יפה עושים המעסיקים המנצלים את מצוקת העובדים [כשההיצע גדול על הביקוש כגון מורות] ומעסיקים אותם בתנאים רחוקים מאד מהמקובל במקומות אחרים וגורמים לעוני ומחסור אצל העובד. כמו כן כתב בספר החינוך מצוה תפב: מצות

הענקה לעבד עברי כשמשלחו לחפשי שלא ישלחו בידים ריקות, וסיים שם, שאף שאין כיום עבד "מכל מקום אף בזמן הזה ישמע חכם ויוסף לקח, שאם שכר אחד מבני ישראל ועבדו זמן מרובה או אפילו זמן מועט שיעניק לו בצאתו מעימו מאשר ברכו ה'". אם כן ענין של תשלום מסויים בגמר העבודה מקורו כבר בתורה"ק.

ג. שינוי התנאים ע"י המעביד באמצע הזמן

- שינה המעביד את התנאים באמצע תקופת העסקה כגון ששינוי למורה את תנאי העסקתה באמצע השנה ולא אמרה דבר והמשיכה כך עוד כמה שנים עד שהתפטרה או פיטרה אותה וכעת תובעת את כל מה שקיצצו לה בעבר. נראה כי על התקופה הראשונה ניתן לתבוע כיוון שבאותה השנה לא היתה זכות למעביד לשנות את התנאים, וזה ששתקה המורה היתה מחמת חשש שיפטר אותה, א"כ זכותה לשתוק ובכל זאת לא לוותר, כי היה אסור למעביד לשנות את התנאים. אבל בתקופת העסקה החדשה מכאן ואילך הרי ידעה את התנאים החדשים ואם לא הסכימה היה עליה שלא להמשיך בעבודה, אלא על כרחך שהסכימה לתנאים החדשים.

ד. פניה לבית הדין לעבודה

- ככלל אין לפנות לביה"ד לעבודה במקרה של סכסוך ממוני, שכן יש בזה איסור הליכה לערכאות, שהרי בית דין זה הוא כבית משפט לכל דבר גם בסמכויות המוקנות לו ע"פ חוק, ומאחר ששופטים שם לפי הכללים של חוקי המדינה ולא לפי דין תורה, לכן בכל סיכסוך עם המעביד יש לפנות להתדיינות בפני בית דין רבני. זאת אף שיתכן ויש מקרים שבית הדין לעבודה יזכה את העובד בסכום גבוה יותר מאשר בבית דין, שכן במקרים אלו אין זכות ע"פ דין תורה לקחת כספים אלו.
- אולם כאשר מדובר במעביד שאין בסמכותו לדון בבוררות רק בבית משפט, כגון עובדי משרד החינוך ושאר עובדי מדינה ועירייה, ניתן לפנות ישר לביה"ד לעבודה. כמו כן מעבידים שאינם מכירים בד"כ בדין תורה, ובנוסף בחוזה העסקה יש סעיף שהדבר ידון בבית משפט או בבית דין לעבודה, מותר לפנות ישירות לבית הדין לעבודה.

האם מפריע לך שילדיך אינם לומדים לימודי חול כלל?

הקודש הוא חלק מתפיסת עולם שרואה בלימוד התורה תשתית לקיומנו. אמנם קניית חכמה במקצועות החול יש לה תפקיד חשוב וכל משפחה מכריעה בעניין זה עפ"י שיקול דעתה, אופיים של ילדיה והמציאות בה היא חיה. אך ככלל לימוד מקצועות הקודש מבחינת התוכן והצורה, מקנים כלים ללימוד באשר הוא.

יש שתי דרכים לנסח תכנית לימודים: כלים ופרטים. איסוף הפרטים מפגיש אותנו עם האינפורמציה. הכלים מעניקים לנו חשיבה. רכישת כלים שמה דגש על אבני יסוד שיאפשרו לאדם לבנות אחר כך את בניין חייו. לימוד התורה בעיקר בגילאים הצעירים, מקנה שתי נקודות מרכזיות: מיומנויות ללמידה עצמית, ודרך ארץ.

שיטת הלימוד, שיש לה יעילות מוכחת של דורות ארוכים, מפגישה את הילדים מגיל צעיר יחסית עם התמודדות מול טקסט. היא מפעילה יצירתיות ומכריחה את הלומד לפתח חשיבה ביקורתית דרך שאילת שאלות על הטקסט. תלמיד חידר חוזר מאושר הביתה עם הבשורה: הרב'ה אמר היום ששאלתי שאלה מצויינת! הוא ציין שצריך לחשוב עליה ויתן לי תשובה רק מחר... כישורים של ניתוח, חשיבה אינטגרטיבית, הבנת דבר מתוך דבר, כל אלה מובילים בס"ד לבניית אדם חושב המסוגל אחר כך להתמודד עם שפע של אתגרים אינטלקטואליים. מדהים לראות נערים צעירים, שלא למדו אנגלית מעולם, קוראים הוראות להרכבת מכשיר, מבינים אותן עפ"י הכלים שרכשו, מתבוננים בסיטואציה, מנתחים אותה ומתמודדים בהצלחה עם משימות מורכבות מאוד. מבחנים רבים בדקו את יכולתם של בחורי ישיבה להתמודד עם בעיות מתמטיות או אחרות. נמצא כי אמנם חסרו להם, מול קבוצת הביקורת של בני גילם החילונים, ידיעות אינפורמטיביות בסיסיות הנלמדות במהלך שנות ביה"ס. אך

בתי בת השתיים עשרה התכוננה למבחן באלגברה. כמו אמה בשעתה, היא מצאה את עצמה נבוכה מול דף מלא עד אפס מקום בשורות צפופות של מספרים.. אחיה, בחור הישיבה, הציע את עזרתו. 'אבל אתם בכלל לא לומדים את זה' היא ענתה בחוסר אמון. 'תראי לי את הכללים - ואני אעזור לך לפתור את התרגילים'. וכך היה. עיון קצר בדפי החוברת בהם מנוסחים 'כללי המשחק' אפשר לו להתמודד עם יישומם של כללים אלה בפתרון התרגילים עצמם.

זהו לימוד גמרא: הבנת הכלל והכלתו על המציאות. זהו מהותו של דיון הלכתי: ידיעת הנתונים והכרעה בדבר הדרך ליישומם הקונקרטי.

כלים או פרטים

ראשית - עובדות: מערכת החינוך החרדית מחולקת באופן די מובהק לשתי מערכות: בנים ובנות. חשוב לדעת שתלמידות בית יעקב לומדות לימודי חול בהיקף זהה לזה של החינוך הממלכתי. גם במבחינת חתך ארציים הגיעו התלמידות החרדיות להישגים מרשימים מאוד.

תלמידי ה'חיידרים' מקדישים, אכן, אחוז מצומצם יחסית של זמן ומשאבים ללימודי החול. אמנם ישנן מסגרות בהן מושם דגש רב יותר וקיימות אף מסגרות חרדיות בהן נבחנים התלמידים מבחינת בגרות, אבל ככלל עיקר הלימוד בחיידר, ובוודאי בישיבה - הוא של מקצועות הקודש. ובאמת מדוע? על מנת להבין זאת עלינו לבחון מהי מטרתו של לימוד התורה. התורה איננה 'מקצוע'. היא תורת חיים. קניית הבנה וידע תורני משמעותם הבנה מעמיקה יותר של כל ההיבטים של חיי האדם בעולמו. לא ניתן להפריד את הבחירות שאנחנו עושים בחיים בהקשר של תכנית הלימודים - מהמערכת הכוללת של חינוך. התיעול של הבנים ללימוד מקצועות

חלקם אין לנו בעיות מסוג זה. אלא שכל בחירה - פירושה ויתור. ספורטאי המתאמן לקראת המשחקים האולימפיים יקדיש את כל זמנו להכנות הדרושות לניצחון. הוא יוותר על עיסוקים שסייחו את דעתו ויסיטו אותו מן המטרה. אלא שזוהי הדרך היחידה שלו להגשים בשלמות את המטרה שהגדיר לעצמו. אדם שמעוניין להקדיש את חייו למען ערכים אמיתיים שמשמעותם נצח - חייב לבחור בכלים שיאפשרו לו לעשות זאת. הבחירה מחייבת.

העובדה שחיינו מוגבלים במקום ובזמן מכריחה אותנו לבחור - ולוותר. הבחירה נעשית דרך הפילטר של ערכי היסוד עליהם אנו משתיתים את חיינו. אלא שבמקרה זה הווייתור מוביל בסופו של דבר ליכולת להכיל הרבה ממה שבתחילה נראה כמחויב לתמונה.

בהתמודדות מול בעיות שהיו חדשות עבור שתי האוכלוסיות נמצא כי לבחורי הישיבה היתה עליונות רבה מאוד על עמיתיהם.

מערכת החינוך של החברה החרדית מטרתה לייצר 'אנשים טובים'. היא עובדת בזיקה לבניית חברה מוסרית דרך בנייתו של פרט מוסרי. החברה המערבית החילונית מנסחת את עמדותיה בזיקה לבניית חברה יצרנית ואיכותית, גם במחיר ויתור על איכותו של הפרט. מכאן נגזרות עוד משמעויות נוספות שלא כאן המקום לפרטן.

הבחירה והויתור

אז האם מפריע לי שילדי אינם לומדים מקצועות חול? ישנם הרבה דברים מרתקים שהיינו רוצים לעשות וללמוד. חלקם בעייתיים עבורנו מבחינה מוסרית או ערכית אבל עם

גומת חן

כתבה: רות

בזמנת חן - הפעם רק גומה
מזוג גומה?
נשוא הכספים שבינינו שקועות במאסן
הזרפיקאיות - בהפקה משן אל סן
המתכנות בין באז לבאז
השל-קונזיטוריות בין חג לחג
האזריכאיות בעיצוב פנים וחול
המנהלות במה שלחול ונחול
המשכירות אינן זוכרות
והמורות...

sk אנא עצרו לעצר את הגומה בחן
שלחו כל דבר העולה על דעתכן,
צ'יט
שרבוט
עלול
פ'יסה של גרבות.

אם גם תצ'ירו - אנו נפרסם,
ואם תעלו רעיון - sk שירה ת'ישם.